

УДК 007 : 304 : 070

Асертивність як необхідна якість толерантної поведінки журналіста

Синоруб Г. П.

*Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

В статті аналізується поняття асертивності, з'ясовуються основні ознаки та значення асертивної поведінки в журналістській діяльності.

Ключові слова: асертивність, впевненість, високий рівень самоконтролю, стабільність, стійкість.

Розглядаючи журналістську діяльність, слід зазначити, що сучасному медійнику притаманний внутрішньоособистісний конфлікт між моральними цінностями, які розвинулись з задатків, що даються генетично і формуються ще в дитячому віці, та суспільним середовищем, у якому треба прижитись, приймаючи його правила та норми. Тут справа за журналістом: або він твердо стоїть на своїй позиції, або наслідує принципи замовника заради визнання, збереження посади на роботі, фінансової відплати.

Термін "асертивність" (assertive) є похідним від англійського дієслова assert (наполягати, стверджувати, заявляти) [1, с. 99].

В цілому в працях зарубіжних науковців асертивність більшою мірою пов'язана з такими соціально-психологічними категоріями, як успішність особистості, незалежність, самостійність, цілеспрямованість. Асертивність переважно виступає за семантикою як поведінковий компонент особистості. Цьому присвячені роботи Г. Бейера, М. Джеймса, Д. Джонгварда, В. Каппони, Т. Новака, Г. Фенстрейхейма та ін. Однак, проблема асертивності як комунікативного вміння недостатньо розкрита в журналістиці що і зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні суті асертивності як комунікативного вміння журналіста.

Для досягнення мети поставлено наступні завдання:

- виділити основні положення асертивної поведінки;
- з'ясувати суть ефекту асертивної "відмови" в журналістиці;
- обґрунтувати значення асертивності в роботі медійника.

Почуття асертивності трансформується у впевненість в своїх силах, можливостях і знаннях, в успіхи та досягнення у журналістській діяльності.

Як зазначає учена Л. Журавська, основними положеннями асертивної поведінки є:

- позитивне формулювання своїх думок;
- позитивне сприйняття партнера;
- зберігання позитивного психологічного мікроклімату;
- розмовляти про проблему, а не про щось інше;
- рівний внутрішній стан, запобігання емоційних сплесків [1, с. 99].

Ефект асертивної “відмови” в журналістиці має дуже широке застосування, він є прийнятним у тих ситуаціях, коли медійник звертає увагу на відмову, що ґрунтується на законних підставах. У тих випадках, коли йдеться “виключно” про моральне право і суперечка розігрується безпосередньо у журналістському середовищі, але як відкрита дискусія в ефірі чи на шпальтах, було би непогано дотримуватись обережності в формулюваннях, тобто розумно обмежитись однією лише відмовою і виключити будь-які висловлювання, які знищують гідність колеги-опонента. Крім того, потрібно обов’язково враховувати, що протилежна сторона і без того буде незадоволеною (тому що вона позбавляється можливості здійснити задумане). Однак чітке і зрозуміле “ні” позбавляє від багатьох складних проблем, а саме втягування себе в маніпуляцію протилежної сторони.

Припустімо, що у правильності висвітлення суперечливих ситуацій неабияка роль відводиться внутрішньому цензоріві, тобто встановленню деяких рамок професійної поведінки. Інша справа, чи сидить він в журналістові чи ні [4, с. 70]. Науковець В. Іванов до змісту самоцензури зараховує необхідність врахування ментальності, чутливості аудиторії до певних питань і на основі цього появу публікації про певні факти і події [2, с. 8].

Цікавою є думка головного редактора газети “Віче” В. Прокопчука, який стверджує: аби задовольнити свій інформаційний інтерес, розпорядники інформаційного ресурсу вочевидь надривають журналістам словесно-етичний епітелій, який здійснює захисну функцію та забезпечує обмін речовин між мас-медіа та суспільним середовищем, очолюють не тільки 10 відсотків людської “Я”-свідомості, яка є набутою в процесі життя, але й підсвідомість, яка є вродженою і становить 90 відсотків функціонування особистості [6, с. 42].

Доцільним є вихід із такої ситуації шляхом самодосконаlostі мас-медіа, і тоді до них прислухатимуться і влада, і громада. Та й суспільство саме повинне досягнути високої загальної й політичної культури, щоби не використовувати мас-медіа для свого возвеличення, не чинити тиск на них [5, с. 41].

З вище вказаного випливає, що виробити асертивність як комунікативне вміння журналісту не так просто.

Ще сорок років тому класик практичного методу теорії міжособистісної комунікації американець А. Солтер прагнув навчити своїх учнів спонтанним реакціям, розумному прояву емоцій, вмінню прямо говорити про свої бажання і вимоги [6, с. 165].

Розвиток асертивності в журналістській діяльності дозволить журналістові, який пише про конфліктну ситуацію, або фахівцеві, який її коментує, об’єктивно висвітлювати конфліктні ситуації в мас-медіа, не піддаючись впливу політичних, економічних чинників, впевнено відстоювати власну позицію.

Дослідник Дж. Карей наголошує, що люди, які не мають власних переконань і які дозволяють іншим поводитися так, як ті вважають за потрібне, або якщо вони мовчки погоджуються з думкою інших, не є “толерантними” [7, с. 47].

Досить часто на практиці виникають різні суперечки з приводу того, яка ж саме відповідь найбільше підходить для початку. Автор вважає одну, випусковий – іншу, редактор – третю. Вчений В. Миронченко радить молодим журналістам завжди намагатись мати власну думку, що допоможе розвинути власну інтуїцію і виробити власні погляди на ці речі, стати самостійними і не залежати від допомоги колег [3, с. 175].

Як вважають фахівці з журналістської етики В. Іванов та В. Сердюк, журналіст має чесно дослідити ситуацію, дати своє бачення проблеми, намагаючись не ставати

на той чи інший бік, залишатися чесним спостерігачем суспільних явищ і вчасно інформувати людей про тенденції розвитку соціуму, про здобутки, проблеми та негаразди [2, с. 8].

Журналіст, що поводить себе асертивно, здатен чітко і ясно сформулювати предмет мовлення, те, якою він бачить ситуацію, що він про цю ситуацію думає і як її переживає. Його відрізняє позитивне ставлення до інших людей і адекватна самооцінка. Такий журналіст достатньо впевнений у собі, вміє слухати інших і йти на компроміс, здатен змінити свою точку зору під тиском аргументів.

Для асертивної поведінки журналіста характерний спокій, тобто вербальним і невербальним проявам журналістської творчості не властиві будь-яке напруження і натягнутість. Мова виразна і вдумлива, темп мови рівномірний, погляд відкритий. Людина, яка поводить себе асертивно, створює навколо себе приємну атмосферу. При цьому варто зазначити, що так журналіст поводить себе завдяки тому, що добре орієнтується в ситуації, яка склалася.

Асертивна особистість нічого не навіює собі завчасу. Якщо їй щось не вдається, вона не звинувачує в своїй невдачі інших людей, тим більше не переконує себе, ніби це особисто її успіх. Поважає моральні принципи в тій мірі, що не вважає аморальне асертивним. Але якщо журналіст сам не вміє говорити “ні”, іншим людям не важко примусити його діяти так, як їм хочеться. При цьому творча особистість журналіста почне робити те, що не по душі і, навпаки, не роблячи того, до чого лежить душа.

Для формування асертивності журналіста варто враховувати сім правил особистісної свободи, запропонованих ученими-конфліктологами:

- робити все, що не входить у протиріччя з совістю;
- робити все, що корисно тобі й близьким тобі людям;
- робити все, що корисно твоїй країні;
- робити все, що сприяє твоєму духовному й фізичному розвитку;
- максимально реалізувати себе, проте не на шкоду власному здоров'ю;
- щоразу шукати свій єдино правильний шлях;
- не розкидатись цінною інформацією, не розмінюватися на дрібниці, віддаючи пріоритет більш високій, проте реальній меті [5, с. 263].

Розглянувши значення асертивності в роботі журналіста, можна зробити *висновок*, що вміння поводити себе асертивно допоможе журналісту відстоювати інтереси аудиторії, а не власника чи замовника; керуватися принципами правдивості та неупередженості; мати права та свободи, не порушуючи прав та свобод інших, що в свою чергу забезпечить гармонійний і безконфліктний розвиток суспільства та сприятиме прояву толерантності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці системи тренінгових занять для журналістів, які сприятимуть підвищенню рівня впевненості у своїх силах, можливостях і знаннях; в успіхах та досягненнях у журналістській діяльності.

Список літератури

1. Журавська Л. М. Соціально-психологічний тренінг : розвиток якостей особистості працівників сфери туризму : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / Журавська Л. М. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. – 312 с.

2. Иванов В. Ф. Журналістська етика : підруч. [для студ. вищих навч. закладів] / В. Ф. Иванов, В. Є. Сердюк [передм. В. П. Мостового] : – К. : Вища шк., 2006. – 231 с.
3. Миронченко В. Я. Основи інформаційного радіомовлення : підруч. [для студ. ун-тів спец. “Журналістика”] / В. Я. Миронченко. — К. : ІЗМН, 1996. — 440 с.
4. Моисеев В. А. Журналистика и журналисты (о самой интересной профессии) / В. А. Моисеев. – К : Дакор, 2002. – 403 с.
5. Пірен М. І. Основи конфліктології : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. І. Пірен – К. : Наукова думка, 1997. — 378 с.
6. Прокопчук В. В. Нехай тендітні пальці етики торкнуться вам серце і уста / Прокопчук В. В. // Етика і журналіст / Матеріали науково – практичної конференції журналістів Волинської обл. ; 17 серпня 2004р. – Луцьк. – С. 42.
5. Різун В. В. Основи журналістики у відповідях і заувагах / В. В. Різун. – К. : національний університет ім. Т. Шевченка, 2004 – 80 с.
6. Сторожук Н. А. Психологічні підходи до формування психологічної готовності молодих офіцерів збройних сил України / Н. А. Сторожук // Вісник Національної академії оборони України. – 3 (11). – 2009. – С. 165.
7. Carey George. Tolerating religion // The Politics of Toleration: Tolerance and Intolerance in Modern Life. — Edinburgh: Edinburgh University Press, 1999. – С. 47.

Синоруб Г. П. Ассертивность как необходимое качество толерантного поведения журналиста // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 4. Часть I. С.131-134.

В статье анализируется понятие асертивности, выясняются основные признаки и значение асертивного поведения в журналистской деятельности.

***Ключевые слова:** асертивность, уверенность, высокий уровень самоконтроля, стабильность, устойчивость.*

Synorub G. Assertivity in need quality tolerant conduct for journalist // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 4. Part I. – P. 131-134.

In this article were analyzed term "assertivity", might the basic features and value assertivity behavior in journalism.

***Key words:** assertivity, confidence, high level of self-control, stability, firmness.*

Поступила до редакції 24.09.2012 р.